

In Brabant is chemievrij groenbeheer al heel lang de normaalste zaak van de wereld

De stichting NCO (niet-chemische onkruidbestrijding) merkte dat er veel behoefte is aan informatie over de vraag hoe chemievrij onderhoud nu eigenlijk werkt in de praktijk. De stichting nodigde Rik Grashoff van GroenLinks uit om zich hierop te oriënteren voor het Tweede Kamerdebat. Eerst bezocht Grashoff Ergon in Eindhoven en vervolgens sportpark De Rijpel in Helmond.

Auteur: Sylvia de Witt

Het is een wat grijze vrijdagochtend als Rik Grashoff, lid van de Tweede Kamer voor GroenLinks, op werkbezoek komt bij Ergon in Eindhoven. Maar gelukkig is het droog en niet koud en de koffie en worstenbroodjes –een mooie uiting van Brabantse gastvrijheid – maken een hoop goed.

Ergon bemiddelt in de regio Eindhoven bij het vinden van geschikte werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Grashoff komt hier op uitnodiging van de stichting NCO; het doel van deze stichting is immers kennis leveren aan beleidsmakers en besluitvormers over niet-chemisch onkruidbeheer op verhardingen. Voorzitter

Bert van Loon laat hem tijdens dit bezoek kennismaken met de verschillende manieren waarop je onkruid kunt bestrijden zonder chemie. Het werkbezoek vindt plaats op een belangrijk moment voor NCO, want binnenkort zal de Tweede Kamer een besluit nemen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Inzet van het debat

is onder andere het verbod op het gebruik van glyfosfaat op verhardingen per januari 2016.

Kwaliteitsniveau A

‘Er zijn nog veel gemeentes die spuiten, maar wij zijn trots op Brabant’, vertelt Van Loon, die tevens managing director is van Weedcontrol in Waalwijk. ‘Het aantal gemeentes in deze provincie die chemievrij onkruid bestrijden, zit nu al bijna op 60 procent. Straks komt er meer duidelijkheid en dan kan de industrie daarop doorschakelen. Telkens wordt er maar gediscussieerd over het gebruik van chemische middelen, maar er zijn voorbeelden genoeg die aantonen dat het zonder chemie kan.’ Raymond van de Sande, businessunitmanager van Ergon en verantwoordelijk voor het groenbedrijf, staat naast Van Loon en is het er roerend mee eens. ‘In de gemeente Eindhoven doen wij al twintig jaar aan chemievrije onkruidbestrijding.’

Ergon onderhoudt in opdracht van de gemeente Eindhoven circa 40 procent van de stad. Hierdoor wordt werkgelegenheid gecreëerd voor een kleine 200 medewerkers met een sw-indicatie. Het onderhoud van verharding in de openbare ruimte wordt uitgevoerd in combinatie met methodes als borstelen, hete lucht en heetwatermachines.

Van de Sande: ‘Dit hebben we altijd op kwaliteitsniveau B gedaan. De mensen zijn er helemaal in thuis; vorig jaar hebben ze zelfs kwaliteitsniveau A gehaald.’

Werkgelegenheid voor mensen met een arbeidsbeperking

‘De heetwatermachine wordt veel gebruikt bij obstakels in straten, verkeersdrempels, rondom lantaarnpalen en bij verkeerslichten’, legt Van de Sande uit aan Grashoff, die met veel interesse naar de machines kijkt. ‘Daarnaast gebruiken we borstelmachines met euro IV- en euro V-motoren. Met al deze methodes, vooral met de gecombi-

neerde inzet daarvan, kunnen we verharding goed onderhouden zonder chemie voor 10 à 12 cent per vierkante meter.’

Rik Grashoff wil graag meer weten over de werkgelegenheid.

Van de Sande: ‘In totaal werken bij Ergon Groen & Reiniging zo’n 400 medewerkers. Het grootste deel hiervan zijn mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt. Wij werken hier nauwelijks met een flexibele schil, dus deze werkgelegenheid is duurzaam. In het kader van de Participatiewet ontwikkelen we de laatste tijd, in samenwerking met de gemeenten, steeds meer projecten om meer mensen aan een baan in het groen te helpen, ook voor andere groepen, zoals WWB’ers, Wajongers enz. De prijs die de gemeente betaalt voor een reguliere aanneming, betaalt zij ook voor ons. De gemeente is dus per saldo niet meer kwijt, maar genereert wel werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt.’

Verknocht aan de spuit

Volgens Van Loon zit Eindhoven qua chemievrij onderhoud op een behoorlijk hoog niveau. ‘Gisteren hadden we een bijeenkomst over schoon water in Zeeland. Agrarische gemeentes zijn echt nog een beetje verknocht aan de spuit; dat merk je vaak. Die moeten de omschakeling nog maken en leunen dan op de expertise van ervaren aannemers. Gisteren zette een gemeente in Zeeland nog een bestek in de markt voor chemisch onderhoud. Maar de acceptatie begint nu wel te komen. Veel gemeentes zeggen nu zelf ook: het gaat gebeuren; we moeten die stap naar chemievrij onderhoud gewoon zetten.

Grashoff vraagt of NCO merkt dat ze vaker worden benaderd door gemeentes, nu ze vanaf volgend seizoen echt om moeten.

‘Jawel’, antwoordt Van Loon. ‘Alleen de echte twijfelaars durven er zelf nog niet aan te beginnen,

want dat houdt in dat ze moeten veranderen. En verandering is in eerste instantie altijd een bedreiging, dus dat laten ze over aan een aannemer. In de Tweede Kamer worden in deze discussie zelfs nu nog argumenten gebruikt die eigenlijk van tien jaar geleden zijn. Maar de technieken, de kennis en de toepassingen zijn inmiddels doorontwikkeld. Het niveau van chemievrij onderhoud ligt veel hoger dan wat er vaak nog gepresenteerd wordt.’

Hot water tap op zonne-energie

Nieuw is de hot water tap die samen met Wave en de gemeente Eindhoven is geïnitieerd op het terrein van Ergon. Hiermee wordt water voor onkruidbestrijding verwarmd met een speciaal zonneboilersysteem. Van de Sande legt uit dat hierdoor veel brandstof bespaard wordt, en dus CO₂-uitstoot. ‘Voorheen moest water van 15 graden worden opgewarmd tot 98 graden, waardoor er heel veel CO₂ de lucht in ging. Ergon is nog een stapje verder gegaan. In samenwerking met de gemeente Eindhoven en Wave is hier een heetwaterstation gebouwd, waarin water van 4 graden door zonne-energie wordt opgewarmd tot 65 graden. Dat is de maximale temperatuur die we in de containers kunnen hebben; anders wordt het te gevaarlijk voor de mensen die dit station bedienen. Daarna wordt het water in de geïsoleerde tank van de Wave-machine getankt, die vervolgens in de straten wordt ingezet om het onkruid te bestrijden. Hierdoor wordt een fors deel van de brandstof bespaard die normaliter nodig is voor de opwarming van het water.’

Brabant duurzaamste provincie

Jan Hekman, directeur van Eco Consult, staat er goedkeurend bij te knikken en vertelt dat Brabant de duurzaamste provincie is met een grote concentratie van niet-chemisch werkende gemeentes. ‘In 1996 begon Eindhoven met de omschakeling

De hot water tap die samen met Wave en de gemeente Eindhoven is geïnitieerd op het terrein van Ergon

Erwin van de Waarsenburg, groenbeheerder van de gemeente Helmond

Bij Brabantse gastvrijheid hoort koffie met een worstenbroodje

naar chemievrij; een jaar later was de omschakeling compleet. Groningen was in 1984 al om en Drachten zelfs al in 1980. Er waren dus veel voorlopers. In 2005 hebben we een landelijk onderzoek gehouden; daaruit bleek dat al 50 procent van de gemeentelijke verharding niet-chemisch werd beheerd. Het ging vooral om de grotere gemeenten, zoals alle provinciehoofdsteden op Maastricht en Middelburg na en bijna alle steden boven de 70.000 inwoners; dat was in totaal 50 procent van de verharding. Maar het ging om 32 procent van alle gemeenten. Landelijk gezien is dat niet veel meer geworden, maar wel in Brabant.

Gebiedseigen micro-organismen

Na dit bezoek aan Ergon rijdt Grashoff van GroenLinks door naar sportcomplex De Rijnveld in Helmond, het thuishonk van Rood-Wit '62. Ergon bezocht hij op uitnodiging van NCO; in Helmond is hij uitgenodigd door Schoon Water voor Brabant, een stimuleringsproject om het grond- en oppervlaktewater schoon te houden. Initiatiefnemers zijn de provincie Noord-Brabant, drinkwaterbedrijf Brabant Water, ZLTO, de stichting Duinboeren en de Brabantse waterschappen. Grond- en oppervlaktewater vormen een bron voor drinkwater. Loonwerkers, aardappeltelers, boomkwekers en vollegrondsgroentetelers in heel Brabant doen mee aan het project. In elf grondwaterbeschermingsgebieden doen zelfs alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen mee: bewoners, bedrijven, landbouw en gemeenten.

'De provincie Brabant heeft de ambitie om vanaf 2016 de sportvelden in de schoonwatergemeenten duurzaam te beheren', zegt Hekman. 'Hierin zijn de laatste jaren al veel stappen gezet. Veertien jaar geleden werd er al een begin gemaakt met chemievrije bestrijding van onkruid. In 2016 begint ook de laatste gemeente hiermee. In een aantal gemeenten worden ook de sportvelden al een paar jaar chemievrij beheerd. Soms zelfs ook zonder kunstmest, maar dat heeft er mee te maken dat die gemeenten gebiedseigen micro-organismen

in de bodem inbrengen. Op die manier komt er een stukje bodemleven terug. Dat is allesbepalend voor de kwaliteit van een grasmat. De bodem kan de grasmat immers beter in een goede conditie brengen dan kunstmest. Zodra er nitraat en fosfaat in de meststoffen voorkomt, verdwijnt zo'n 95 procent van het bodemleven. Wat er dan terugkomt, is niet het bodemleven dat je zou moeten hebben, wat in de traditionele onderhoudscyclus altijd geaccepteerd werd. Een voordeel van het inbrengen van deze micro-organismen is dat het waterbergend vermogen van de bodem enorm vergroot wordt. Dan hoeft er ook minder beregend te worden. Er is dus een aantal gemeenten dat chemievrij werkt en een aantal dat micro-organismen inbrengt in de grond. Op de sportvelden van De Rijnveld worden alleen micro-organismen ingezet. Hierdoor wordt het gras ook dichter. Een mooie bijvangst hiervan is dat onkruid hierdoor minder kans krijgt.'

'Het is vooral een omslag in het denken'

Minder bestrijdingsmiddelen op sportvelden

Het gebruik van bestrijdingsmiddelen op sport- en recreatieterreinen moet overal sterk worden verminderd, dat moge duidelijk zijn. Vanaf 2016 is het gebruik van bestrijdingsmiddelen op een harde ondergrond verboden; eind 2017 wordt dit verbod uitgebreid naar onverharde terreinen. Sportvelden en recreatieterreinen blijven echter nog uitgezonderd van dit verbod, maar ook hier moet het gebruik van chemie worden teruggebracht. Met de ondertekening van twee Green Deals voor de sport- en de recreatiesector zetten sportbonden en terreinbeheerders daarom in op minder schadelijke vormen van terreinonderhoud, onder meer bij onkruid- en schimmelbestrijding. 'Sportcomplex De Rijnveld heeft vier natuurgrasvelden en één kunstgrasveld. Dit is ons enige sportpark dat binnen het waterwingebied valt en dat volledig chemievrij wordt beheerd', vertelt Erwin van de Waarsenburg, groenbeheerder van de gemeente Helmond. 'Vijf jaar geleden zijn we gestart met het chemievrij beheren. Het kost meer tijd en meer geld, in ieder geval op de korte termijn. Voor de lange termijn verwachten we gelijke kosten of geringe meerkosten, maar het heeft tijd nodig. Uiteindelijk verandert de wet toch. Op veel plaatsen is men nog wat afwachtend, als het gaat om de problemen die ontstaan als er niet meer

met chemie mag worden gewerkt. In mijn ogen moet je juist kijken naar wat wél mogelijk is en van daaruit gaan werken. Je moet zorgen dat je uitgangssituatie goed is, dat je een sterke grasmat hebt, zodat onkruid geen kans krijgt. Het is vooral een omslag in het denken.'

Green Deal

Lieke Coonen, adviseur van Vewin, is vandaag ook naar De Rijnveld gekomen en vindt het niet meer dan logisch dat er chemievrij onderhoud moet worden gepleegd. 'Wij maken drinkwater uit grond- en oppervlaktewater, dus die bronnen moeten zo schoon mogelijk zijn. Daar zijn wettelijke eisen voor, maar de normen worden vaak nog overschreden. Een van de belangrijkste stoffen die we terugvinden in het water is glyfosaat; die norm wordt tientallen keren per jaar overschreden. Daarom vinden wij het een goede zaak dat er wordt toegewerkt naar dat verbod. Voor sportvelden geldt nog geen verbod, maar gelukkig is er een Green Deal afgesloten om toe te werken naar een verbod in 2020.'

'Wij zijn beiden betrokken geweest bij de Green Deal chemievrij beheer sportvelden', voegt Vanessa Mommers van de Brabantse Milieufederatie eraan toe. 'Die is onlangs ondertekend, maar wij hebben op het laatste moment besloten niet mee te ondertekenen. Wij zien nog onvoldoende concrete maatregelen om werkelijk stappen te zetten op het gebied van chemievrij beheer van sportvelden. Dit wil niet zeggen dat we niet in gesprek blijven. Ook wij geloven dat juist in samenwerking met alle partijen de omslag naar chemievrij beheer gemaakt kan worden. Aan een verbod alleen heb je niet zo veel. Dat heeft Rik Grashoff ook begrepen. Er zijn veel maatregelen nodig om dit op een goede manier te doen en het kost een aantal jaren voordat je een stabiel veld hebt. Wij willen dus zeker wel samenwerken met de partijen, maar er lag nog te weinig concreets om daarachter te staan. Toch heeft dit voor een versnelling gezorgd: we zitten nu met de KNVB en NOC aan tafel om te kijken of we de schoonwateraanpak landelijk kunnen uitrollen. Met de golfsport zijn we al veel langer in gesprek, om te kijken wat we daar kunnen doen. Fijn dat er een datum komt voor een verbod, maar het is ook belangrijk dat er draagvlak is bij de betrokken partijen en dat er samengewerkt wordt.'

Be social

Scan of ga naar:

<http://www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5588>